

Sipoon lepakkokartoitus 2006

Kartoitusraportti

Syyskuu 2006

Yrjö Siivonen & Terhi Wermundsen
Wermundsen Consulting Oy / Batcon Group

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
2. Tutkimusalue ja menetelmät	5
3. Tulokset ja niiden tarkastelu	5
4. Yhteenveto	14
5. Lähdeluettelo	15

1. Johdanto

Sipoossa ei aiemmin ole kartoitettu lepakoita. Kesällä 2006 tehdyn karkean lepakkokartoituksen tarkoituksena oli löytää lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, kulkureittejä sekä tärkeitä ruokailualueita. Sipoon kunta halusi tietoa alueellaan esiintyvistä lepakkolajeista, niiden runsaussuhteista ja esiintymisalueista, jotta voitaisiin määrittää ne alueet, joilla tarkempaan lepakkokartoitukseen on mahdollisesti aihetta.

Kartoitusalueena oli koko Sipoon kunnan alue. Saarista kartoitettiin Karhusaari, Granö, Mölandet, Simsalö, Söderkullalandet, Norrkullalandet, Löparö ja Kitö. Kartoitusta tehtiin jalan, polkupyörällä, kanootilla ja autolla, jonka katolla olivat ultraäänidetektorit. Alueetta käytiin läpi ristiin rastiin 14 maastotyöpäivän ajan. Alueen postilaatikoihin jaettiin lepakkohavainto-pyyntöjä (pieni esite).

1.1 Suomen lepakot

Maailman noin 1200 lepakkolajista Suomesta on tavattu 11 lajia (Siivonen & Sulkava 1999, Siivonen & Wermundsen 2003, Wermundsen & Siivonen 2004):

- vesisiippa (*Myotis daubentonii*)
- lampisiippa (*Myotis dasycneme*)
- viiksisiippa (*Myotis mystacinus*)
- isoviiksisiippa (*Myotis brandtii*)
- ripsisiippa (*Myotis nattereri*)
- isolepakko (*Nyctalus noctula*)
- pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*)
- kimolepakko (*Vespertilio murinus*)
- vaivaislepakko (*Pipistrellus pipistrellus*)
- pikkulepakko (*Pipistrellus nathusii*)
- korvayökkö (*Plecotus auritus*)

Kaikki Suomen lepakot ovat hyönteissyöjiä. Ne saalistavat kesäöisin hyönteisiä kaikuluotaamalla niitä ultraäänien avulla. Lepakoiden ääniä kuunnellaan ultraäänidetektorilla ja lajit voidaan tunnistaa kaikuluotausäänien perusteella. Myös lepakkolajien saalistuspaikat ja -tavat poikkeavat toisistaan.

Talvella hyönteisiä on rajoitetusti saatavilla, joten lepakot vaipuvat talveksi horrokseen tai muuttavat Keski-Eurooppaan. Isolepakko, kimolepakko, pikkulepakko ja vaivaislepakko saapuvat Suomeen toukokuun lopussa ja poistuvat syyskuun alussa. Vesisiippa, lampisiippa, isoviiksisiippa, viiksisiippa, ripsisiippa, pohjanlepakko ja korvayökkö talvehtivat Suomessa (Siivonen & Sulkava 1999, Siivonen & Wermundsen 2003). Ne hakeutuvat lokakuussa mm. luoliin, kallionhalkeamiin, kivikasoihin ja rakennuksiin, joissa ne horrostavat talven noin 0–5 asteen lämpötilassa. Lepakot heräävät horroksesta huhti–toukokuussa.

Lepakkojen tarkkaa levinneisyyttä ei ole Suomessa selvitty. Kaikki 11 lajia esiintyvät Etelä-Suomessa (Siivonen 2001, 2002a, 2002b, 2002c, 2002d, 2003, 2004, 2005a, 2005b, Siivonen & Wermundsen 2003a, Siivonen & Wermundsen 2003b, Wermundsen & Siivonen 2004). Vesisiippaa, isoviiksisiippaa ja viiksisiippaa esiintyy noin Kajaanin tasolle

saakka (Wermundsen & Siivonen 2006). Ripsisiippaa esiintyy harvalukuisena eteläisessä Suomessa. Lampisiippaa on havaittu ensimmäisen kerran maassamme vuonna 2002 (Siivonen & Wermundsen 2003a).

Pikkulepakko on muuttavista lepakoista yleisin. Sitä esiintyy pääasiassa Suomenlahden rannikon läheisyydessä, mutta maailman pohjoisin pikkulepakkohavainto on tehty Rautalammelta (Siivonen & Wermundsen 2003b, Wermundsen & Siivonen 2004). Iso- ja kimolepakkoa tavataan muutama yksilö vuosittain (esim. Siivonen 2004). Ne liikkuvat meillä yleensä yksittäin. (Wermundsen 2003). Vaivaislepakko esiintyy hyvin harvalukuisena Etelä-Suomessa (Wermundsen & Siivonen 2004).

Pohjoista kohti mentäessä lajien määrä vähenee. Pohjanlepakko on Suomessa laajimmalle levinnyt laji, jonka kolonioita löytyy Lappia myöten. Suomen Lapista on toistaiseksi löydetty ainoastaan pohjanlepakkoa (Siivonen & Sulkava 1999), mutta Ruotsin Pajalassa on ollut kimolepakkoyhdyskunta (Ryberg 1947).

Lepakot ovat pitkäikäisiä. Ne saattavat elää jopa 30-vuotiaiksi. Lepakot parittelevat syksyllä ja naaraat saavat juhannuksen tienoilla yleensä yhden poikasen. Muuttavilla lajeilla ja pohjanlepakolla voi olla kaksikin poikasta. Naaraat kerääntyvät synnyttämään yhdyskuntiin, mutta koiraat esiintyvät kesällä yleensä yksittäin.

Lepakot voivat yhtenä yönä siirtyä useita kilometrejä eli niiden päiväpiilot eivät välttämättä sijaitse sellaisen alueen läheisyydessä, jossa niitä tavataan öisin runsaasti saalistamassa. Lepakot kuulevat toistensa kaikuluotausäänet ja hyvälle apajalle kiiruhtaa yleensä useita lepakoita. Yksin saalistavat lepakot ovat usein koiraita. Lepakoiden runsas tai säännöllinen esiintyminen kesällä jollain alueella ei myöskään automaattisesti tarkoita, että lepakot talvehtisivat tällä alueella.

Kaikki Euroopan Unionin alueella esiintyvät lepakot kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteeseen IV (a). Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan kaikkien luontodirektiivin liitteeseen IV (a) kuuluvien eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Lisäksi lampisiippa on luontodirektiivin liitteessä II ja Maailman luonnonsuojeluliitto (IUCN) on luokitellut lajin tilan vaarantuneeksi.

Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen lisäksi myös lepakoiden ruokailualueet tulee kartoittaa ja säästää. Kaikki Suomen lepakot ovat luonnonsuojelulailla rauhoitettuja. LSL 39 §:n mukaan kiellettyä on rahoitettujen eläinten tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen sekä tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsyklin kannalta tärkeillä paikoilla, joita ovat esimerkiksi lepakoiden ruokailualueet. Suomi on mukana Euroopan lepakoidensuojelusopimuksessa, joka velvoittaa suojelemaan myös lepakoiden ruokailualueet ja niille päiväpiiloista ja lisääntymisyhdyskunnista johtavat lentoreitit.

Alueellinen ympäristökeskus voi yksittäistapauksissa myöntää luvan poiketa luonnonsuojelulain 39 §:n ja 49 §:n kielloista. Asetuksella voidaan eliölaji Suomessa säätää uhanalaiseksi (LSL 46 §) ja edelleen erityisesti suojeltavaksi (LSL 47 §) lajiksi. Ripsisiippa on Suomessa luokiteltu uhanalaiseksi ja erityisesti suojeltavaksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavojen ekologiset vaikutukset on selvitettävä. Selvitykset tulee tehdä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Kartoitusalueen tulisi joskus olla jopa kaava-alueita suurempi, sillä MRL 9 §:n mukaan selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan vaikutuksia. Huomioon otettavia ovat erityisesti uhanalaiset lajit sekä luontodirektiivin liitteeseen IV kuuluvat lajit eli myös lepakoiden tilanne tulee selvittää koko kaava-alueelta. Lepakkolajeilla on erilaiset vaatimukset elinolojen suhteen, joten kaavoitusta varten on tärkeää saada lajikohtaista tietoa. Lepakkokartoitus tulisi myös uusien säännöllisesti, koska luonnonsuojelu-asetuksen 2 §:n mukaan luonnonvaraisten eliölajien seuranta on järjestettävä siten, että sen pohjalta on arvioitavissa lajien suojelutaso.

2. Tutkimusalue ja menetelmät

Kartoitusalueena oli koko Sipoon kunnan alue. Saarista kartoitettiin Karhusaari, Granö, Mölandet, Simsalö, Söderkullalandet, Norrkullalandet, Löparö ja Kitö.

Koko Sipoon kunnan alueella kesällä 2006 tehdyn karkean lepakkokartoituksen tarkoituksena oli löytää lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, kulkureittejä sekä tärkeitä ruokailualueita. Kartoitus täyttää maankäyttö- ja rakennuslain vaatimukset sekä noudattaa Suomen ympäristökeskuksen ohjeistusta ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinneissa” (Söderman, T. 2003). Kartoitukseen osallistuivat lepakkokartoittajat Yrjö Siivonen ja Terhi Wermundsen Wermundsen Consulting Oy:stä.

Alueisiin tutustuttiin ensin päiväsaikaan. Yöaikaan lepakoita etsittiin kuuntelemalla niiden päästämiä kaikuluotausääniä ultraäänidetektorien avulla. Tarvittaessa äänet nauhoitettiin ja analysoitiin myöhemmin tietokoneella. Kartoitusta tehtiin käymällä aluetta läpi ristiin rastiin ripeästi ja tasapuolisesti. Kartoitusta tehtiin jalan, polkupyörällä, kanootilla ja autolla, jonka katolla olivat ultraäänidetektorit.

Öinen lepakkokartoitus perustuu lepakoiden kaikuluotausääniin. Lepakot kaikuluotaavat hyönteisiä ja lentävät paikasta toiseen yön pimeydessä äännellen ultraäänillä. Lepakoilla on lajityypilliset kaikuluotausäänensä, joita ihminen ei yleensä kuule ilman lepakkodetektoria. Tässä tutkimuksessa käytettiin ruotsalaisen Pettersson Elektronik AB:n D240x -merkkisiä ultraäänidetektoreita sekä äänien nauhoittamiseen DAT-nauhuria ja tietokonetta. Tallennetut äänet analysoitiin BatSound Pro -ohjelmistolla. Lepakkoja tarkkailtiin myös pimeänäkölaitteen avulla.

3. Tulokset ja niiden tarkastelu

3.1 Sipoon lepakot

Sipoosta tavattiin 6–7 lepakkolajia. Nämä olivat vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko, kimolepakko, pikkulepakko ja korvayökkö. Vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko ja korvayökkö ovat Suomessa yleisiä lepakkolajeja. Kimolepakko ja pikkulepakko ovat muuttavia lepakoita. Kimolepakko on Suomessa harvinainen ja pikkulepakko on muuttavista lepakoista yleisin.

3.2 Tutkimustuloksen pohjalta rajatut lepakkoalueet

Kartoituksen perusteella lepakkoalueet arvotetaan kolmeen luokkaan: I, II ja III. Luokitteluun otetaan mukaan vain selkeät keskittymät eli lepakkojen ruokailualueet, kulkureitit sekä lisääntymis- ja levähdyspaikat. Alueiden luokittelussa käytetyt kriteerit koskevat lajirunsautta, yksilömääriä, alueiden laatua sekä alueiden käyttöä.

Luokka I on luokista arvokkain. Lepakoita on yleensä runsaasti ja alueella esiintyy useita lajeja. Alueella on yleensä lisääntymiskolonioita. Alueen tila on erityisen hyvä lepakkojen kannalta.

Tyypillinen luokan II alue on esimerkiksi hyvä viiksisiippametsä. Lepakoita on paljon, mutta kolonian tarkkaa paikkaa ei yleensä tunneta tai alueella on joku rakennus ajoittain lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkana.

Tyypillisellä luokan III lepakkoalueella lepakot saalistavat aktiivisesti esimerkiksi vain osan kesää tai ne käyttävät aluetta esimerkiksi sään mukaan. Lepakkolajeja on yleensä vain yksi tai kaksi.

Kesällä 2006 tehty Sipoon lepakkokartoitus oli karkea ja siksi raportin liitteinä oleviin karttoihin merkittyjen alueiden rajaukset ovat suuntaa-antavia. Alueiden rajaukset tarkennetaan myöhemmillä yksityiskohtaisemmillä kartoituksilla.

Havaitut alueet on kuvattu seuraavasti:

TUNNUS: juokseva numero (sama kuin liitteenä olevissa kartoissa)

ALUE: alueen nimi

LUOKKA: I-III

LAJIT: alueelta tavattujen lepakkolajien nimet

KUVAUS: kuvaus alueesta lepakoiden kannalta

Alue 1: Laurilantien eteläpään ympäristö

Luokka: III

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Alueella on viiksisiipoille/isoviiksisiipoille saalistuspaikoiksi varttuneita kuusikoita ja pohjanlepakoille saalistuspaikoiksi pellonreunoja. Jo Järvenpään lepakkokartoituksessa (Siivonen 2002d) havaittiin tällä alueella olevan hyvin lepakoita. Järvenpään puolella sijaitsevalla läheisellä myllypadolla esiintyy myös vesisiippoja.

Alue 2: Mätäkiventien eteläpää

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Alueella esiintyi hyvin pohjanlepakkoja. Erityisesti niitä esiintyi Mätäkiventie 13:n ympäristössä.

Alue 3: Sipoonjoen silta, Pohjois-Paippinen

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiippoja saalisti Sipoonjoen yllä harvakseltaan. Linsvedintien yllä esiintyi hyvin pohjanlepakoita. Alue on jokilaakso, johon kertyy hyönteisiä lepakoiden saaliiksi. Tie muodostaa pohjanlepakoille sopivan saalistuspaikan.

Alue 4: Rörstrand

Luokka: II

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Alueella on viiksisiippojen/isoviiksisiippojen saalistusalueiksi soveltuvia varttuneita kuusikoita. Alue on metsän ja pellon reuna-aluetta, jossa on pohjanlepakon saalistusalueeksi sopivia pihapiirejä ja pellonreunoja. Metsässä on useita vanhoja rakennuksia, joista yhdessä oli pieni viiksisiippojen/isoviiksisiippojen kolonia.

Alue 5: Hommannäs

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Alueella virtaa Sipoonjoki, joka tarjoaa vesisiipalle sopivia saalistusalueita.

Alueella on hevoslaitumia ja pellonreunoja, jotka ovat pohjanlepakoille sopivia saalistusalueita.

Alue 6: Linnapelto-Vermijärvi

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Alueella on pohjanlepakoiden saalistuspaikaksi sopivia kylänraitteja ja pellonreunoja. Vermijärven ruoikoituneet rannat ovat myös hyviä saalistuspaikkoja pohjanlepakoille.

Alue 7: Nikkilän kartano

Luokka: II

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Bybergetin ympäristössä on pohjanlepakoiden saalistuspaikoiksi sopivia pellonreunoja ja katuja. Rautatieaseman pohjoispuolella olevan sillan ympäristöstä kuultiin lepakoiden sosiaalisia ääniä. Alueella on todennäköisesti pieni kolonia, mutta sen tarkkaa sijaintia ei saatu selville.

Alue 8: Suursuo

Luokka: II

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa

Kuvaus: Viiksisiipat/isoviiksisiipat parveilivat Tuomitien pohjoisreunalla sijaitsevan pienen rakennuksen (muuntamo?) ympärillä eli rakennuksessa oli niiden pieni kolonia. Heti tämän rakennuksen pohjoispuolella sijaitseva metsä on viiksisiipoille/isoviiksisiipoille sopivaa saalistusaluetta.

Alue 9: Sipoon kirkko

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Pohjanlepakot saalistivat kirkon ympärillä ja läheisten katujen yllä.

Alue 10: Savijärven kartano

Luokka: I

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat Savijärven uimarannalla (Savijärven pohjoisranta).

Lepakoiden kolonioita oli useissa alueen rakennuksissa. Viiksisiippojen/isoviiksisiippojen kolonia sijaitsi omakotitalossa Lillängintien varrella. Savijärven kartanon pihapiirissä on viiksisiippojen/isoviiksisiippojen ja pohjanlepakoiden kolonioita useissa rakennuksissa.

Savijärven kartanolla on paljon hevosia, joten siellä on paljon hyönteisiä lepakoiden ravinnoksi. Kartanon pihapiirin tuntumassa on erittäin hyvin viiksisiippojen/isoviiksisiippojen saalistusalueeksi soveltuvaa metsää. Yksi viiksisiippojen/isoviiksisiippojen kolonia sijaitsi keskellä metsää olevassa ladossa. Pohjanlepakot saalistivat piha-alueilla ja teiden yllä.

Alue 11: Hindsby, Mariendal

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Alueen läpi kulkee pieni joki, jonka yllä saalisti yksittäisiä vesisiippoja. Vesisiipat saalistivat metsässä olevien suvantopaikkojen yllä. Yksittäisiä viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti metsässä puron läheisyydessä. Muutama pohjanlepakko saalisti jokilaakson yllä.

Alue 12: Hindsby, kylänraitti

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Yksittäisiä vesisiippoja saalisti Sipoonjoen yllä. Alueen länsireunalla on viiksisiippojen/isoviiksisiippojen saalistusalueiksi soveltuvia metsiä. Metsän keskellä olevassa omakotitalossa on pieni viiksisiippojen/isoviiksisiippojen kolonia. Pohjanlepakot saalistivat harvakseltaan kylänraitilla ja Sipoonjoen yllä.

Alue 13: Hindsby, Knuters

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko, korvayökkö

Kuvaus: Alueella on pohjanlepakoiden ja korvayökköjen saalistusalueeksi sopivia pihapiirejä ja niittyjä.

Alue 14: Sibbesgården

Luokka: I

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa

Kuvaus: Alueella sijaitsee ulkoilmamuseo, jossa on useita vanhoja rakennuksia.

Päärakennuksessa oli viiksisiippojen/isoviiksisiippojen kolonia. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat päärakennuksen pohjoispuolella sijaitsevassa metsässä.

Alue 15: Pohjoinen Boxintie

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko, korvayökkö

Kuvaus: Pohjanlepakot saalistivat pellonreunojen ja pihapiirien yllä. Yksittäisiä korvayökköjä saalisti Mossenin alueella.

Alue 16: Helgträsk-Fiskträsk

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat Fiskträskin yllä. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat harvakseltaan Helgträskin ja Fiskträskin välissä sijaitsevilla varttuneilla metsillä. Pohjanlepakot saalistivat Helgträskin ympäristössä pellonreunojen ja teiden yllä.

Alue 17: Immersby

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Pohjanlepakot saalistivat Byträskin rannoilla, teiden ja pellonreunojen yllä.

Alue 18: Molnträsk-Möträsk

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat molemmilla järvillä. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat alueen varttuneilla metsillä. Pohjanlepakot saalistivat järvien rannoilla ja katujen yllä.

Alue 19: Tasträsk

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiippoja saalisti runsaasti järven yllä. Myös yksittäisiä pohjanlepakoita saalisti järven rannoilla.

Alue 20: Genaträsk

Luokka: II

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa

Kuvaus: Genaträsk on keskellä metsää sijaitseva pieni metsäjärvi, jonka pohjoispuolella sijaitseva mökki toimi ajoittain viiksisiippojen/isoviiksisiippojen koloniana.

Viiksisiipat/isoviiksisiipat ruokailivat lähistön varttuneilla metsillä. Metsät kuivuivat kuitenkin kesän kuluessa lepakoille soveltumattomiksi.

Alue 21: Puroniityn laakso

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Alue on pieni asuntoalue keskellä talousmetsää. Pohjanlepakot saalistivat etupäässä Puroniityntien yllä.

Alue 22: Kallbäck

Luokka: I

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko, korvayökkö

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat erityisesti Uuden Porvoontien sillan kohdalla Sipoonjoen yllä. Pohjanlepakot saalistivat yleensä Sipoonjoen ja Eriksnäsintien sekä pellonreunojen yllä. Vesisiipat ja korvayökököt parveilivat Ruxas-nimisen talon ympärillä eli siellä oli niiden kolonia. Pohjanlepakot parveilivat paloaseman ympärillä, mutta niiden kolonian tarkkaa sijaintia ei saatu selville.

Alue 23: Apajatie

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Pohjanlepakot saalistivat teiden ja pellon reunojen yllä. Pohjanlepakot parveilijat Apajatien ja Eriksnäsintien risteyksen ympäristössä, mutta niiden kolonian tarkkaa sijaintia ei saatu selville.

Alue 24: Nevas

Luokka: II

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Alueella on paljon hevosia, joten siellä on paljon hyönteisiä lepakoiden ravinnoksi.

Viiksisiipoilla/isoviiksisiipoilla oli kolonia omakotitalon piharakennuksessa.

Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat alueella sijaitsevilla varttuneilla metsissä.

Pohjanlepakot saalistivat pihojen yllä.

Alue 25: Östersundomin kartano

Luokka: I

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat kartanon puistotien länsipuolella virtaavan puron yllä.

Muutamia pohjanlepakoita saalisti pellonreunojen ja pihojen yllä. Vesisiipat parveilivat

Kartanon pajan ympärillä eli siellä oli niiden pieni kolonia. Muutama vuosi aiemmin

lepakkokolonia oli eräällä toisessa rakennuksessa ja lepakot toivat asukkaiden kiusaksi lutikoita.

Alue 26: Kappeli-Karhusaaren silta

Luokka: I

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiippoja saalisti loppukesästä Karlvikenin ja Kappelvikenin keskellä ruoikkoa virtaavissa salmissa. Kappelin lähellä oli kaksi pohjanlepakkokoloniaa. Kappelin ympäristössä on havaittu useana peräkkäisenä vuotena pohjanlepakoiden kolonioita eri rakennuksissa eli ne vaihtavat silloin tällöin koloniapaikkaansa. Pohjanlepakot saalistivat ruoikoiden ja teiden yllä sekä metsien reunoissa.

Alue 27: Talosaari

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat harvakseltaan Granöfjärdenin rannalla ja

Karhusaarenlahdella. Alueella oli hyvin viiksisiippoja/isoviiksisiippoja, jotka saalistivat

Talosaaren metsissä. Viiksisiippojen/isoviiksisiippojen pieni kolonia on ollut useana

vuotena peräkkäin Husön hevostallin koillisnurkassa. Pohjanlepakot saalistivat rantojen

yllä ja metsän aukkopaikoissa. Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen torpalla on

säännöllisesti havaittu yksittäisen pohjanlepakon saalistavan pihamaan yllä. Silloin tällöin pohjanlepakon on havaittu olevan päiväpiilossa puuliiterin puupinossa.

Alue 28: Ribbingintie

Luokka: III

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat metsissä ja tien yllä. Pohjanlepakoita saalisti harvakseltaan padon ympäristössä.

Alue 29: Kantarnäsintie

Luokka: III

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat alueen metsissä, erityisesti Bruksvikenin rannan tuntumassa. Useita pohjanlepakoita saalisti Kantarnäsintien yllä, erityisesti tien itäpuolella sijaitsevan pellon eteläpään yllä.

Alue 30: Bölsfjärden

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko, korvayökkö

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat venesatamassa. Alkukesästä ne saalistivat erityisesti Storörsbottnetin perukassa. Loppukesästä ne levittäytyivät laajemmalla alueelle saalistamaan. Viiksisiippoja/isoviiksisiippoja esiintyi Majvikin varttuneissa metsissä. Majvikin kartanon rakennuksissa havaitaan ajoittain lepakoiden piilopaikkoja. Yksittäisiä pohjanlepakoita saalisti alueen kaikilla rannoilla ja piholla. Useita korvayököjä saalisti Puroniityntien eteläpäässä.

Alue 31: Mörtträsk

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Muutama vesisiippa saalisti Mörtträskin yllä. Viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti rantametsässä. Muutama pohjanlepakko saalisti Särkilammentien yllä.

Alue 32: Gumbostrand

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko, pikkulepakko, korvayökkö

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat Ängsvikenin suojaisella alueella. Muilla rannoille vesisiippoja saalisti vain ajoittain, koska ne ovat alttiita tuulelle. Viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti Linnanträskin ja Gumbovägenin välisellä metsäalueella. Niiden pieni kolonia löytyi Hedäsintien ja Gumbovägentien risteyksen koillispuolella sijaitsevasta vanhasta autotallista. Pohjanlepakot saalistivat erityisesti rantojen tuntumassa. Rantakyläntiellä sijaitsevan omakotitalon ikkunan välissä havaittiin syksyllä 2005 pohjanlepakko. Yksittäisen pohjanlepakon havaittiin myös lentävän koulurakennuksen seinänrakoon päiväpiiloon. Yksittäinen pikkulepakko saalisti Ängsvikenin länsinurkan yllä. Tämä oli koko Sipoon alueen ainoa pikkulepakkohavainto. Pikkulepakko on yleisin Suomen muuttavista lepakoista. Koulun lähellä olevassa rantapusikossa saalisti yksinäinen korvayökkö.

Alue 33: Hitå

Luokka: II

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Runsaasti viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti Hitåntien ja Bäckmaninniementien risteyksen ja Hitåntien ja Vainuddsvägenin risteyksen välisellä alueella. Alueen pohjoisreunalla sijaitsevassa ladossa oli pieni viiksisiippa-/isoviiksisiippakolonia. Yksittäisiä pohjanlepakoita saalisti teiden yllä, alueen eteläosassa sijaitsevan pellon reunojen yllä ja meren rannalla.

Alue 34: Eriksnäs

Luokka: I

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat harvakseltaan Eriksnäsin venesatamassa. Pieni viiksisiippa/isoviiksisiippakolonia löytyi venesataman itäpuolella sijaitsevasta vajasta. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat Eriksnäsin pihapiirin pohjoispuolella sijaitsevissa metsissä. Yksittäisiä pohjanlepakoita saalisti Eriksnäsin pihapiirin yllä ja meren rannoilla.

Alue 35: Hangelbyviken-Salparviken

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Alueella saalisti runsaasti lepakoita. Vesisiipat saalistivat pienissä lahdenpoukamissa. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat rannan tuntumassa sijaitsevilla varttuneilla metsissä. Useita pohjanlepakoita saalisti katujen yllä ja meren rannoilla.

Alue 36: Djupsundintie

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Useita pohjanlepakoita saalisti pienessä venesatamassa ja sen ympäristössä.

Alue 37: Byträsk-Nothusviken

Luokka: I

Lajit: Vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat harvakseltaan meren rannoilla. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat Sivermaantien alkupään ympäristössä. Vesisiippojen ja viiksisiippojen/isoviiksisiippojen sekakolonia löytyi Nuottakodantien ja Ronaksentien risteyksen tuntumasta. Kaikki lepakot saapuivat aamulla koloniaan suoraan etelästä Nothusvikenin suunnasta. Yksittäisiä pohjanlepakoita saalisti teiden yllä.

Alue 38: Ridars

Luokka: III

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko, korvayökkö

Kuvaus: Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat harvakseltaan Stadsvikintien numeron 160 ympäristössä. Muutama pohjanlepakko saalisti pellon reunojen yllä. Yksittäinen korvayökkö saalisti Nevasjoen sillan alla. Alueella on runsaasti hevosia, joten se vetää puoleensa paljon hyönteisiä lepakoiden ravinnoksi.

Alue 39: Kitviken

Luokka: III

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Kaikki lepakot saalistivat Kitvikenin länsirannalla, etupäässä rantatien yllä.

Alue 40: Österviken

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Useita vesisiippoja ja pohjanlepakoita saalisti Östervikenin rannoilla. Niemellä sijaitsee venesatama. Niemen koillispuoli on Porvoota. Koko niemen ympäristössä oli erittäin hyvin lepakoita.

Alue 41: Granö

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistivat harvakseltaan alueen luonteisnurkassa sijaitsevan niemen rannoilla. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat varttuneilla kuusikoissa, joihin oli myös muodostunut niille sopivia aukkopaiikkoja myrskyn kaadettua runsaasti puita. Muutamia pohjanlepakoita saalisti rannan ruoikoiden yllä.

Alue 42: Mölandet

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Muutama vesisiippa saalisti Östra Sandviken yllä. Runsaasti viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti tasaisesti koko saaren alueella. Pohjanlepakoita saalisti harvakseltaan metsien yllä koko saaren alueella.

Alue 43: Simsalö

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Vesisiipat saalistavat harvakseltaan rannoilla. Runsaasti viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti tasaisesti koko saaren alueella. Pohjanlepakoita saalisti harvakseltaan saaren yllä.

Alue 44: Söderkullalandet, Hästviken

Luokka: III

Lajit: pohjanlepakko

Kuvaus: Pohjanlepakoita saalisti Oxholmenin ja Hästvikenin alueella. Todennäköisesti tuuli kasaa runsaasti hyönteisiä Oxholmenin ja Söderkullalandetin väliin.

Alue 45: Söderkullalandet, Dyviken-Krokogsundet

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, pohjanlepakko, korvayökkö

Kuvaus: Yksittäinen vesisiippa saalisti Fladan länsirannalla olevan niityn yllä. Myös Dyvikenin rannoilla saalisti vesisiippoja. Muutama pohjanlepakko saalisti ruoikoiden yllä sekä Dyvikenin eteläpuolella sijaitsevan pellon yllä. Yksittäinen korvayökkö saalisti niityn reunassa ja toinen kärrytien yllä.

Alue 46: Norrkullalandet, Simosviken-Träsket-Störjeviken

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Useita vesisiippoja saalisti Störjevikenin poukamassa. Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat erityisesti Störjevikenistä koilliseen sijaitsevan kalliojyrkänteen alla sijaitsevassa metsässä ja Träsketin koillisrannalla sekä Simosvikenin pohjukasta noin 200 metriä kaakkoon sijaitsevan ladon ympäristössä. Yksittäisiä pohjanlepakoita saalisti Träsketin yllä ja em. ladon lähellä olevan entisen pellon yllä.

Alue 47: Norrkullalandet, Ormberget

Luokka: III

Lajit: viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko

Kuvaus: Runsaasti viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti Norkullalandetin eteläkärjen kapeikkopaikassa. Alueella on viiksisiipoille/isoviiksisiipoille sopivaa kosteaa kuusimetsää saalistusalueeksi. Yksittäinen pohjanlepakko saalisti metsän yllä.

Alue 48: Löparö sund

Luokka: II

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko, kimolepakko

Kuvaus: Runsaasti vesisiippoja saalisti Löparö sundin yllä. Yksittäisiä vesisiippoja saalisti Långvikenin ja Löparö sundin välisessä salmessa. Viiksisiippoja/isoviiksisiippoja saalisti harvakseltaan Vassvikintien ympäristössä. Yksittäisiä pohjanlepakoita saalisti Kitöntien ja

Löparö sundin yllä. Yksittäinen kimolepakko saalisti Löparö sundin yllä. Koko Sipoon alueella havaittiin kimolepakkoja kolme kertaa kesällä 2006. Yksittäinen kimolepakko havaittiin myös kahdesti Gesterbyn Storträskin ympäristössä. Kimolepakko on Suomessa harvinainen muuttava laji.

Alue 49: Strömholmarna-Bockhamnen

Luokka: III

Lajit: vesisiippa, viiksisiippa/isoviiksisiippa, pohjanlepakko, korvayökkö

Kuvaus: Alueella on paljon pieniä lahtia, joiden yllä vesisiipat saalistivat.

Viiksisiipat/isoviiksisiipat saalistivat harvakseltaan Kitöntien ja Bockhamnintien risteyksen koillispuolella olevassa metsässä. Pohjanlepakko saalisti harvakseltaan rannoilla, etenkin Bockhamnin rantojen yllä. Yksittäinen korvayökkö saalisti Bockhamnin luoteispuolella sijaitsevan venesatama parkkipaikan viereisessä pusikossa.

4. Yhteenveto

Alueelta tavattiin vesisiippaa, viiksisiippaa/isoviiksisiippaa, pohjanlepakkoa, kimolepakkoa, pikkulepakkoa ja korvayökköä. Parhaiten lepakoita tavattiin meren rannan tuntumasta. Lepakoita tavattiin erityisesti sellaisista saarista, joissa on paljon kesämökkejä. Tällaisia olivat esimerkiksi Mölandet ja Simsalö. Isompien saarien keskiosat olivat yleensä kuivia kallioisia alueita, joten lepakot olivat niissä keskittyneet rannoille ja notkelmiin. Mantereen puolella saarten suojaamat pienet lahdet ovat hyviä lepakoiden saalistusalueita.

Sipoon alueelta rajattiin seitsemän luokan I lepakkoaluetta, 14 luokan II lepakkoaluetta ja 28 luokan III lepakkoaluetta. Kesällä 2006 tehdyn karkean lepakkokartoituksen tarkoituksena oli löytää lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, kulkureittejä sekä tärkeitä ruokailualueita, jotta voitaisiin määrittää ne alueet, joilla tarkempi lepakkokartoitukseen olisi mahdollisesti tarvetta alueita kaavoitettaessa. Tällaisia alueita ovat ainakin koko Sipoon rannikkoalue, Sipoonjokilaakso, Savijärven ympäristö sekä Söderkullan pohjoispuolella sijaitsevien järvien ympäristö. Sipoon rannikkoalueella tulisi yksityiskohtaisempia lepakkoselvityksiä tehdä meren rannan ja moottoritien välisellä alueella sekä isommissa saarissa. Sipoonjoen tuntumassa oli monia hyviä lepakkoalueita eli yksityiskohtaisempia lepakkoselvityksiä tulisi tehdä Söderkullasta Nikkilän ja Linnapellon kautta Pohjois-Sipooseen asti 2–3 kilometriä joen molemmin puolin. Myös Savijärven ympäristössä oli runsaasti lepakoita samoin kuin Söderkullan pohjoispuolella sijaitsevilla järvillä.

Sipoon laajat metsäalueet olivat kesällä 2006 hyvin kuivia, joten niissä tavattiin vain yksittäisiä lepakoita. Sipoon länsirajalla Keravanjoen tuntumassa oli jälleen runsaammin lepakoita, lähinnä pohjanlepakoita. Keravanjoella saalistaa myös vesisiippoja. Myös alueilla, jotka sijaitsevat noin kilometrin säteellä Keravajoesta olisi hyvä tehdä yksityiskohtaisempia lepakkoselvityksiä.

5. Lähdeluettelo

- Ryberg, O. 1947. Studies on bats and bat parasites. Svensk Natur. Stockholm. 330 s.
- Siivonen, Y. 2005a. Nurmijärven lepakkokartoitus 2004. 26 s.
- Siivonen, Y. 2005b. Ikaalisten kaupungin lepakkokartoitus 2004. 27 s.
- Siivonen, Y. 2004. Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2003. — Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 3/2004. 36 s.
- Siivonen, Y. 2003. Raision kaupungin lepakkokartoitus 2003. 23 s.
- Siivonen, Y. 2002a. Tampereen kantakaupungin lepakkokartoitus 2002. Joulukuu 2002. Kartoitusraportti. Tampereen kaupunki, ympäristövalvonta, Dno YVI: 113/649/03. 17 s.
- Siivonen, Y. 2002b. Espoon eteläosien lepakkokartoitus 2002. Espoon ympäristölautakunnan julkaisu 3/2002. 34 s.
- Siivonen, Y. 2002c. Vantaan kaupungin lepakkokartoitus 2001-2002. Vantaan kaupunki. Ympäristökeskus, C18:2002. 21 s.
- Siivonen, Y. 2002d. Järvenpään kaupungin lepakkokartoitus 2001-2002, loppuraportti joulukuu 2002. 22 s.
- Siivonen, Y. 2001. Järvenpään kaupungin lepakkokartoitus 2001-2002, vaihe I:n raportti joulukuu 2001. 6 s.
- Siivonen, L. ja Sulkava, S. 1999. Pohjolan nisäkkäät. Otava, Helsinki. 224 s.
- Siivonen, Y. ja Wermundsen, T. 2003a. First records of *Myotis dasycneme* and *Pipistrellus pipistrellus* in Finland. — *Vespertilio* 7: 177–179.
- Siivonen, Y. ja Wermundsen, T. 2003b. Distribution of Nathusius' pipistrelle *Pipistrellus nathusii* in Finland. — *Studia Chiropterologica* 3–4: 43–47.
- Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinneissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Wermundsen, T. ja Siivonen Y. 2004: Distribution of *Pipistrellus* species in Finland. — *Myotis* 41–42: 93–98.
- Wermundsen, T. ja Siivonen Y. 2006: Factors affecting the distribution of Daubenton's bat in Finland: comparison with the Northern bat. — *Myotis* (painossa).

Raportin liitteet

Raportin liitteenä oleviin karttoihin on rajattu seitsemän luokan I lepakkoaluetta, 14 luokan II lepakkoaluetta ja 28 luokan III lepakkoaluetta. Kesällä 2006 tehty Sipoon lepakkokartoitus oli karkea ja siksi raportin liitteinä oleviin karttoihin merkittyjen alueiden rajaukset ovat suuntaa-antavia. Alueet käsitellään järjestyksessä pohjoisesta etelään ja lännestä itään. Punainen katkoviiva kuvaa keskittymän rajaa ja punaiset tähdet kolonioita. Kartoissa on 1 km x 1 km ruudukko. Kaikki kartat © Sipoon kunta 2006.

